

Η οικονομία του Σάο Τομέ&Πρίνσιπε το 2015.*

Η Παγκόσμια Τράπεζα κατατάσσει από το 2013 το Σάο Τομέ&Πρίνσιπε ως κράτος μεσαίου εισοδήματος, δεδομένου ότι για τρία συναπτά έτη το κατά κεφαλήν εισόδημα διτηρήθη άνω του ποσού των 1.205USD. Πάντως, το νησιωτικό κράτος των μόλις 190.000 κατοίκων στηρίζεται απολύτως στην διεθνή βοήθεια και χρηματοδότηση. Το 2000, με το Σύμφωνο HIPC (για τις υπερχρεωμένες φτωχές χώρες), έλαβε 200 εκατομμύρια δολάρια προς εξάλειψη μέρους του εξωτερικού του χρέους, ενώ το 2005 υπέγραψε το τριετές πρόγραμμα PRGF (μηχανισμός μείωσης της φτώχειας και οικονομικής ανάπτυξης) του ΔΝΤ ύψους 4,3 εκ.USD. Οι θετικές εκτιμήσεις του ΔΝΤ κατά το 2006 για τις μεταρρυθμιστικές προσπάθειες της Κυβέρνησης του Σάο Τομέ&Πρίνσιπε επέτρεψαν την διαγραφή, τον Μάρτιο του 2007, του 91% του δημόσιου εξωτερικού χρέους της χώρας προς αυτό. Κατά τα τέλη του 2007, η Παγκόσμια Τράπεζα και το ΔΝΤ εκτιμούσαν το εξωτερικό χρέος του Σάο Τομέ&Πρίνσιπε σε 150 εκ.USD (έναντι 325 το 2005). Τον Μάιο του 2007 η Λέσχη των Παρισίων διέγραψε το σύνολο σχεδόν των χρεών της χώρας προς αυτή. Τον Ιούλιο του 2012 υπεγράφη τριετές μεσοπρόθεσμο οικονομικό πρόγραμμα με το ΔΝΤ που περιλαμβάνει Πρόσθετη Πιστωτική Διευκόλυνση (extended credit facility) 4εκ.USD. Η χώρα υπέγραψε νέο μνημόνιο με το ΔΝΤ τον Ιούλιο 2015 για την περίοδο 2015-2018, οποίο περιλαμβάνει δάνειο ύψους 6,3εκ.USD.

Η οικονομία βασίζεται στον τριτογενή τομέα και την γεωργία που συνεισφέρουν αντίστοιχα περίπου στο 70,2% και 25,6% του ΑΕΠ της χώρας, ενώ η μεταποίηση συνεισφέρει μόνον 4,2% (στοιχεία 2013). Ειδικότερα, το προϊόν του τριτογενούς τομέα αφορά υπηρεσίες εμπορίου και εστίασης (30%), αποθήκευσης-τηλεπικοινωνιών-μεταφορών (18,4%), δημόσια διοίκηση (9,8%), κλπ.. Τα βασικά αγροτικά προϊόντα που παράγει η χώρα είναι: κακάο, καφές, καρύδες, έλαια από φοίνικες και κοκοφοίνικες, κανέλα, πιπέρι, μπανάνα, φασόλια, ψάρια, πουλερικά.

Σύμφωνα με επίσημα στοιχεία, το 2015 η ανάπτυξη ανήλθε σε 4%, χαμηλότερα από την αρχική πρόβλεψη περί 5%, εξαιτίας υστερήσεων στην εκτέλεση του προγράμματος δημοσίων επενδύσεων, αλλά και τις φτωχές βροχοπτώσεις που επηρέασαν την καλλιέργεια κακάο. Σύμφωνα με την ίδια πηγή, ο πληθωρισμός υποχώρησε σε 4% στο τέλος του 2015, καταγράφοντας το χαμηλότερο ποσοστό των δύο τελευταίων δεκαετιών (6,4% το 2014, 8,5% το 2013, 10,6% το 2012). Τα συναλλαγματικά διαθέσιμα της Κεντρικής Τράπεζας παρέμειναν σε ανεκτά επίπεδα, ύψους 61εκ.USD, επαρκώντας για την κάλυψη των εισαγωγών για 4,4 μήνες.

Σύμφωνα με επίσημα στοιχεία του Υπ.Οικονομικών του Σάο Τομέ&Πρίνσιπε, το 2015 το πρωτογενές δημοσιονομικό έλλειμμα ανήλθε σε 3% επί του ΑΕΠ, ξεπερνώντας τον μνημονιακό στόχο (2,7%), παρά την συγκράτηση των δημοσίων δαπανών, λόγω υστερήσεων στην είσπραξη φορολογικών εσόδων. Το συνολικό δημοσιονομικό έλλειμμα ανήλθε σε ποσοστό 9% επί του ΑΕΠ. Το δημόσιο χρέος του Σάο Τομέ&Πρίνσιπε ανήλθε στο τέλος του 2015 σε 274,1εκ.USD, ήτοι ποσοστό 86,1% επί του ΑΕΠ, αυξημένο κατά 12 ποσοστιαίες μονάδες σε σχέση με το προηγούμενο έτος. Σύμφωνα με το ΔΝΤ, το ποσοστό ανεργίας εκτιμάται σε 13,3%.

Σύμφωνα με στοιχεία της Κεντρικής Τράπεζας, το 2015 το έλλειμμα στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών μειώθηκε από 31,7% επί του ΑΕΠ το 2014 σε 24,7% το 2015, χάρις στην βελτίωση κατά 15% του αποτελέσματος του εμπορικού ισοζυγίου και την επίτευξη πλεονάσματος στο ισοζύγιο υπηρεσιών ύψους 1,7εκ.USD, έναντι ελλείμματος 14,4εκ.USD το 2014. Οι εξαγωγές μειώθηκαν κατά 12%, λόγω της μείωσης κατά 14,3% των εξαγωγών κακάο, ενώ επίσης περιορίστηκαν οι εισαγωγές κατά 18%. Το ποσοστό κάλυψης των εισαγωγών από εξαγωγές κυμάνθηκε σε 9,5%, το χαμηλότερο επίπεδο της τελευταίας τριετίας. Βασικό εξαγόμενο αγαθό είναι το κακάο που συνιστά το 87% της συνολικής αξίας εξαγωγών αγαθών. Άλλα εξαγόμενα προϊόντα είναι η σοκολάτα, ο καφές και το πιπέρι. Οι εξαγωγές του Σάο Τομέ&Πρίνσιπε

προορίζονται σε ποσοστό 80,6% σε χώρες της ΕΕ και συγκεκριμένα την Ολλανδία (36%), το Βέλγιο (24%), και την Ισπανία (στοιχεία 2014). Το 61% των εισαγωγών της χώρας προέρχεται από χώρες της ΕΕ και κυρίως την Πορτογαλία που είναι ο βασικός προμηθευτής (56% του συνόλου των εισαγωγών). Ακολουθεί η Αγκόλα (25%), οι ΗΠΑ, η Κίνα, η Γκαμπόν και το Βέλγιο. Σύμφωνα με στοιχεία του 2014, το 42,7% των εισαγωγών της χώρας αφορά καταναλωτικά αγαθά, το 28% καύσιμα και το 21% κεφαλαιουχικά αγαθά. Ειδικότερα, εξαιρουμένων των καυσίμων, εισάγονται κατά φθίνουσα αξία εισαγωγών: τρόφιμα (20%), μηχανολογικός/ηλεκτρικός εξοπλισμός (12%), μεταφορικά μέσα (6%), ποτά (5,8%), δομικά υλικά (4,3%), αλουμίνιο-σίδηρος κλπ (4,3%), είδη ένδυσης/υπόδησης έπιπλα, κλπ.

Η πρόωθηση παγκόσμιων αλυσίδων αξίας (global value chains), μπορεί να αποτελέσει εξαιρετική ευκαιρία για το Σάο Τομέ&Πρίνσιπε, παρέχοντας προστιθέμενη αξία στα δυο παραδοσιακά εξαγωγικά του προϊόντα, το κακάο και τον καφέ. Η έλλειψη ειδικευμένου εργατικού δυναμικού στην βιομηχανία κακάο, έχει ως αποτέλεσμα να εξάγεται η πρώτη ύλη, κυρίως στην Ευρώπη, στερώντας από το Σάο Τομέ&Πρίνσιπε το πλέον κερδοφόρο τμήμα της αλυσίδας παραγωγής που είναι η παρασκευή σοκολάτας. Μόλις πρόσφατα ξεκίνησε η εγχώρια παραγωγή σοκολάτας από την επεξεργασία σπόρων κακάο με την κατασκευή εργοστασίου σοκολάτας στο Σάο Τομέ.

Επισημαίνεται ότι η ανακάλυψη κοιτασμάτων υδρογονανθράκων στα χωρικά ύδατα του Σάο Τομέ&Πρίνσιπε, στον κόλπο της Γουινέας, συντέλεσε σε μεγάλο βαθμό στην ανάπτυξη της οικονομίας. Ωστόσο, η αποχώρηση της γαλλικής Total από την εκμετάλλευση του οικοπέδου 1 της Κοινής Ζώνης Εκμετάλλευσης με την Νιγηρία (σε αναλογία 40/60), στα τέλη του 2013, δημιούργησε αβεβαιότητα σχετικά με την παραγωγή πετρελαίου στο Σάο Τομέ&Πρίνσιπε. Πάντως, σύμφωνα με την τοπική Κυβέρνηση άλλες πετρελαϊκές εταιρείες έχουν εκδηλώσει ενδιαφέρον για την εκμετάλλευση των κοιτασμάτων.

Μακροοικονομικοί Δείκτες

	2014	2015(e)	2016(p)	2017(p)
Πραγματική αύξηση ΑΕΠ	4,5%	5,3%	5%	5,4%
Πραγματική αύξηση ΑΕΠ/κατά κεφαλήν	2,3%	3,1%	2,9%	3,3%
Πληθωρισμός	6,7%	5,3%	4,6%	4,7%
Ισοζύγιο προϋπολογισμού % ΑΕΠ	-5,5%	-6,1%	-3,9%	-4%
Ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών % ΑΕΠ	-24,2%	-14%	-13,8%	-13,5%

Πηγή: African Economic Outlook (AEO).

Αύγουστος 2016

*Πηγές: African Economic Outlook, ΔΝΤ, Κεντρική Τράπεζα Σάο Τομέ&Πρίνσιπε